

MAŁGORZATA CHUDY¹

RELACJA Z XIX WALNEGO ZGROMADZENIA FEDERACJI BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH FIDES (Wrocław, 2-4 września 2013 roku)

W dniach od 2 do 4 września 2013 roku w Bibliotece Papieskiego Wydziału Teologicznego i Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu odbyło się XIX Walne Zgromadzenie Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Gospodarzem zjazdu był dyrektor biblioteki i zarazem przewodniczący federacji, ks. dr Jerzy Witczak. Program obrad zjazdu był bardzo bogaty w treść i zróżnicowany w formie.

W pierwszym dniu, o godzinie 18:30 w auli MWSD nastąpiło uroczyste powitanie wszystkich zebranych gości – przedstawiciele bibliotek należących do federacji. Ks. Jerzy Witczak wyraził wielkie zadowolenie z powodu wysokiej frekwencji i życzył uczestnikom samych korzyści z pobytu. Po przywitaniu się i prezentacji uczestników nastąpiło ogłoszenie porządku obrad oraz programu. Jak co roku słowo powitania wygłosił bp prof. dr hab. Andrzej Siemieniowski – delegat Konferencji Episkopatu Polski ds. Federacji FIDES.

Głównym punktem pierwszego dnia była prezentacja projektu architektoniczno-budowlanego nowej Biblioteki PWT i MWSD we Wrocławiu, którą przedstawił architekt i wykonawca, pan Andrzej Polański z firmy AQ7. Film stanowił wizualizację wyglądu przyszłego budynku biblioteki. Prace nad projektem zostały zakończone, obecnie oczekuje się na rozpoczęcie budowy. Ksiądz dyrektor Jerzy

---

¹ Biblioteka Papieskiego Wydziału Teologicznego i Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu.

Witczak włączał się w udzielanie odpowiedzi na pytania dotyczące planów związanych z biblioteką.

Następnie przewodniczący federacji omówił nowości w serwisie informacyjnym FIDES, przypominając zebrany cel, funkcje i zadania federacji, do których należy zbudowanie jednego systemu i katalogu centralnego oraz ujednolicenie i usystematyzowanie prac. Wśród najważniejszych nowości prym wiodła modyfikacja strony WWW FIDES na bardziej przystępną i spełniającą nowoczesne standardy. Sporo uwagi poświęcono Elektronicznej Bibliografii Nauk Teologicznych (EBNT), nad którą cały czas trwają prace. Przewodniczący zasygnalizował bibliotekarzom potrzebę doskonalenia zawodowego w zakresie języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej (JHP BN), poruszając problemy związane z opracowaniem rzeczowym. Również promocja bibliotek pozostawia według niego wiele do życzenia. Wciąż zbyt mało bibliotek posiada strony internetowe. Podziękowania natomiast otrzymał o. Janusz Kaczmarek OP za trud włożony we wdrażanie systemu Koha.

Ksiądz przewodniczący w bardzo zwięzły i przejrzysty sposób przedstawił sprawozdanie z pracy zarządu w ciągu roku.

O. Janusz Kaczmarek OP przedstawił nowy system Koha jako korzystny zamiennik programu MAK. Koha to oprogramowanie spełniające wszystkie wymagane normy, a przy tym bezpłatne, co bardzo się chwali w strukturach kościelnych. Biblioteka PWT i MWSD we Wrocławiu w swoich zamierzeniach przewiduje wdrożenie owego systemu, który uważa za dobrą alternatywę, polecając go innym zrzeszonym, ponieważ jest pełnowartościowy, pozwala na wyszukiwanie pełnotekstowe, obsługę w formacie MARC 21 z interfejsem WWW, pełną kontrolą i dostępem do danych, a także wsparciem ze strony NUKAT. Prelegent nie omieszkał przedstawić również minusów, do których należą koszty związane z konsolidacją katalogów, konieczność uzgadniania standardów pracy i porozumiewania się oraz zgodności merytorycznej. Koha jako propozycja dla FIDES to bardzo dobre rozwiązanie, które wymaga jednak solidarnej i konsekwentnej współpracy.

Drugiego dnia obrad rozpoczął się Mszą Świętą pod przewodnictwem bp. Andrzeja Siemieniewskiego. Natomiast o godzinie 9:30 rozpoczęła się konferencja naukowa w auli MWSD.

Rektor Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, ks. dr hab. Andrzej Tomko, prof. PWT, wygłosił do uczestników XIX Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES słowo powitania. Rozpoczął od przedstawienia aktualności z życia Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, wyraził dumę z powodu otwarcia nowego kierunku kształcenia, jakim jest pedagogika. Okazał zadowolenie i radość z racji oczekiwania na budowę nowej biblioteki diecezjalnej, gdyż jak podkreślił: „Biblioteka jest sercem i ważnym ogniwem uczelni, o które trzeba dbać. Powinna rozwijać się dla dobra czytelnika”. Ksiądz rektor przypomniał również rys historii miasta Wrocławia, historię Uniwersytetu Wrocławskiego i miejsca Wydziału Teologicznego w strukturach uniwersyteckich. Na końcu podkreślił ważną funkcję Papieskiego Wydziału Teologicznego i jego biblioteki, w tym nieocenioną rolę księdza dyrektora Jerzego Witczaka i Federacji FIDES, którą kieruje. Rektor wyraził uznanie dla federacji oraz integracji środowiska bibliotekarskiego, życząc zebranyemu pomyślności pod skrzydłami przewodniczącego.

Pani prof. dr hab. Maria Pidłypczak-Majerowicz (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) wygłosiła referat na temat: *Badania proveniencyjne w bibliotekach kościelnych*. Pani profesor jest członkiem honorowym FIDES. Prelegentka z pasją opowiadała o badaniu proveniencji starych druków w zbiorach kościelnych oraz apelowała do duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego o otwarcie drzwi zakonów, klasztorów i parafii dla naukowców, jak też dla świata. Poznanie zbiorów kościelnych dałoby szanse zbadania skarbów, jakimi są posiadane przez Kościół dobra kultury, które trzeba rozpowszechniać. Potrzeba badań proveniencyjnych jest bardzo istotna choćby z punktu widzenia duchowości danego zakonu czy klasztoru. Zgromadzenia zatem powinny interesować się tym, co posiadają, i uzupełniać tym sposobem swoją świadomość oraz wiedzę historyczną. Pani profesor przedstawiła cel i potrzebę prowadzenia badań nad nieodkrytymi dotąd zbiorami kościelnymi. Wytłumaczyła, czym jest proveniencja, jak ją odczytywać i jakie wyciągać wnioski. Badanie proveniencyjne to metoda rozpoznawania pochodzenia danego dokumentu, jego historii, wędrowki, właściciela, sposobu przechowywania na podstawie pewnych znaków własnościowych charakterystycznych np. dla konkretnego klasztoru i danego okresu w dziejach. Jeśli książka posia-

da wiele zapisów, to znak, że mogła posiadać wielu właścicieli, była użytkowana bardzo aktywnie. Symbole zdradzające konkretną proveniencję to np. pieczęcie, dedykacje, wizerunki właścicieli, oprawy, ekslibrisy, supereklibrisy. Można rozpoznać również darczyńcę, obdarowanego, a nawet ówczesną cenę. Pani profesor podała słuchaczom kilka wybranych pozycji, z których warto skorzystać, chcąc podjąć się zadania, jakim jest badanie zbiorów kościelnych.

Ks. dr hab. Rajmund Pietkiewicz (Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu) wygłosił wykład: *Uwagi do bibliografii biblijnej w „Bibliografii polskiej Estreicherów”*. Temat wystąpienia pokazał związek między biblistyką a bibliologią. Prelegent przytaczał szczegółowo miejsca, w których znajdują się opisy druków biblijnych w *Bibliografii polskiej*, omawiał przekłady i tłumaczenia biblijne Szymona Budnego, dokonał bardzo szczegółowej analizy wybranej przez siebie egzegezy Starego i Nowego Testamentu.

Dr Dorota Chłopkowska-Siwecka oraz mgr Anna Musioł (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego) przedstawiły referat: *Promocja bibliotek w mediach społecznościowych*. We współczesnym świecie technologia informacyjna jest tak zaawansowana, że nie sposób nie wdrożyć jej na gruncie bibliotekarskim. Współczesny czytelnik wymaga od biblioteki i bibliotekarza również nowoczesnej obsługi dostosowanej do standardów poruszania się w sferze edukacji, tzn. realizowania jego potrzeb czytelniczych w sposób szybki, skuteczny i – co najważniejsze – zgodny z oczekiwaniami przede wszystkim młodego pokolenia.

Wystąpienie dr Doroty Chłopkowskiej-Siweckiej oraz mgr Anny Musioł podkreśliło pilną potrzebę promocji bibliotek w mediach społecznościowych, ukazało przykłady ich wykorzystywania w propagowaniu działalności bibliotek. Wymieniono najpopularniejsze media, takie jak: Facebook, Twitter, Google+, YouTube i wiele innych aplikacji internetowych, podając formy wykorzystywania ich nawet przez papieża Benedykta XVI i papieża Franciszka, apelując o tworzenie profili naszych bibliotekarzy i bibliotek, by mogły one funkcjonować w sieci. Omówiono zasady publikowania treści w mediach, kodeks dobrych praktyk oraz sposoby uatrakcyjnienia wypowiedzi. Przeanalizowano korzyści oraz zagrożenia płynące z wykorzystania nowych narzędzi komunikacji z użytkownikiem. Prelegentki po-

wołały się na słowa papieża Benedykta XVI dotyczące nowej ewangelizacji za pomocą mediów. Papież wyraźnie podkreślił potrzebę dostosowywania przekazu prawd wiary do trendów obowiązujących we współczesnym świecie. Tempo czasu, a wraz z nim postęp technologiczno-informatyczny doprowadziły do ukształtowania w człowieku nowoczesnym pewnych umiejętności kluczowych, do których należy już nie tylko bierne korzystanie z Internetu, czyli czytanie, ani bierno-czynne, czyli czytanie i pisanie, lecz interaktywne tworzenie wirtualnej społeczności, gdzie zachodzą pewne relacje i zależności, gdzie Internet już sam „wie”, czego nam potrzeba, na podstawie statystyki naszych eksploracji. Dokonywane są na tym poziomie rozwiązania semantyczne oraz tworzy się oprogramowanie pozwalające wizualizować i przetwarzać dane w trzech wymiarach. Strony Web 3.0 są już zdolne do rozpoznania zamiarów internauty na podstawie kontekstu przekazu danych, co ułatwia i przyspiesza uzyskanie potrzebnych informacji przez użytkownika. W związku z tym ukształtowały się trzy terminy socjologiczno-informatyczne: WEB 1.0 (przeszość), WEB 2.0 (nowoczesność), WEB 3.0 (ponowoczesność). Podkreślono rolę mediów społecznościowych w promocji i marketingu biblioteki jako miejsca, które powinno być wizytówką danej uczelni. W dobie spadku czytelnictwa media społecznościowe służą wspaniałymi narzędziami wspierającymi biblioteki w docieraniu do czytelników w sposób przystępny i adekwatny do ich potrzeb. Biblioteka, która posiada swój profil na Facebooku, staje się jednym ze znajomych danego użytkownika, a dzięki temu siłą rzeczy zyskuje rozgłos. Nie jest już zakurzoną składnicą, lecz miejscem przyjaznym i chętnie odwiedzanym. Czytelnik, który ma w gronie znajomych taką bibliotekę, z chęcią dzieli się na forum informacjami o niej oraz usługami, jakie oferuje, a dyrekcja promuje swoją instytucję, umieszczając bieżące informacje. Obecnie młodzież nie czyta komunikatów zamieszczonych na drzwiach ani już nawet na stronach WWW, lecz w serwisach społecznościowych, czyli komunikatorach, gdzie można uzyskać najbardziej aktualną informację na dany temat.

Kolejną propozycją usprawnienia i uatrakcyjnienia pracy biblioteki jest usługa „Zapytaj bibliotekarza” („Ask a librarian”), dzięki której można na żywo rozmawiać z pracownikiem biblioteki i uzyskiwać informacje. Ma ona zastosowanie zwłaszcza w dużych bi-

bliotekach akademickich, do których kierowanych jest wiele pytań. Istnieją biblioteki, takie jak np. w Nowym Jorku albo Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, gdzie bibliotekarz jest dostępny przez całą dobę, co umożliwia również pozyskiwanie większej liczby czytelników, rozprzestrzenianie informacji w sieci, bezpośredni kontakt, współdziałanie, słuchanie uwag.

Warto pamiętać o promowaniu w mediach zbiorów cyfrowych, co jest dziś wyjątkowo wygodną opcją dla czytelnika leniwego lub zabieganego.

Prelegentki pokazały na żywo, jak założyć konto na Facebooku, podając przykłady bibliotek FIDES, które takie konta już mają. Omówiły zasady tworzenia postów: jak, gdzie i kiedy je zamieszczać, by oglądalność była największa, jakiego rodzaju treści powinny dominować, by wzmocnić przekaz. Zaakcentowały znaczenie języka nieformalnego i treści rozrywkowych jako elementów niezbędnych w przełamaniu nawyków wyuczonego dystansu i w zachowaniu prawidłowej relacji z odbiorcą. Zachęciły do udostępniania informacji w konkretne dni: od środy do piątku, około godziny 9:00 i 20:00.

Dr Anna Wałek (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej) wygłosiła referat: *Strony WWW bibliotek jako element promocji i narzędzie komunikacji z użytkownikiem*. Pochwały otrzymała strona FIDES, spełnia ona bowiem wszystkie wymogi dobrej strony. Może ona służyć jako przykład dla wielu innych, które albo mają wiele wad, albo ich w ogóle brak. Strony WWW to wizytówka biblioteki w Internecie. Jeśli nie istnieje strona w przestrzeni Internetu, nie istnieje dla czytelnika (zwłaszcza młodego) biblioteka. Prelegentka podkreśliła potrzebę promowania na stronach WWW zbiorów cyfrowych oraz e-booków.

Mgr Monika Józwiak (Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu) przedstawiła referat: *Katalog centralny NUKAT – 10 lat współkatalogowania*. Wykład przybliżył ideę, istotę funkcjonowania katalogu, uświadomił potrzebę integracji systemów bibliotecznych i katalogów. Przypomniano cele utworzenia katalogu centralnego NUKAT, takie jak: zapewnienie centralnej informacji o zasobach naukowych i akademickich bibliotek w Polsce, przyspieszenie katalogowania, stworzenie źródła gotowych opisów katalogowych, likwidacja dublowania pracy, obniżenie kosztów katalogowania, oszczędność

czasu przy przeszukiwaniu baz. Bibliotek współpracujących czynnie w katalogu NUKAT jest dziewięćdziesiąt, biernie natomiast trzydzieści jeden. Wśród wykorzystywanych systemów bibliotecznych podmiotów zrzeszonych dominuje VIRTUA, na drugim miejscu znajduje się HORIZON, na trzecim zaś ALEPH, dalej zaś inne. NUKAT zajmuje się rekordami kartoteki haseł wzorcowych, w tym hasłami formalnymi i przedmiotowymi oraz rekordami bibliograficznymi. Omówiono zasady i warunki współpracy bibliotek zainteresowanych. Sposób wyszukiwania informacji oraz system odsyłaczy do konkretnych bibliotek został jasno opisany. Wyjaśniono różnice między prawem do wprowadzania danych do bazy NUKAT a pobieraniem danych, informacje dotyczące szkoleń dla bibliotekarzy, korzyści ze współkatalogowania oraz z obecności bazy NUKAT w sieci. Wśród niedogodności wymieniono problem typologii dokumentów, najczęściej na linii wydawnictwo zwarte – wydawnictwo ciągłe, ingerencję bibliotekarzy w opisy innego autorstwa, brak łączności i wymiany poglądów pomiędzy bibliotekarzami a wydawcami dokumentów.

Po obiedzie ks. dr Jerzy Witczak (Biblioteka PWT we Wrocławiu) zaprezentował wystąpienie: *Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych FIDES*. Prelegent rozpoczął swój wykład od zarysu powstania Federacji FIDES, omawiając również jej cele, jakimi są: ujednoczenie prac nad komputeryzacją bibliotek kościelnych, zbudowanie jednolitego systemu komputerowego i wspólnej bazy katalogowej, opracowanie i wdrożenie we wszystkich bibliotekach jednolitego formatu opisu, wykorzystując programu MAK, umożliwienie szerokiego i łatwego dostępu do informacji katalogowej i bibliograficznej. Przypomniał treść apelu FIDES do uczestników Kongresu Teologów Polskich w Lublinie (12-15 września 2004 roku) o kontynuację prac nad polską bibliografią nauk teologicznych i kościelnych (bieżąca i retrospektywną), które zostały wstrzymane w roku 1979: „Zarząd występuje z niniejszą prośbą w trosce o dalszy rozwój teologii w Polsce. Uważamy bowiem, że konieczne jest podjęcie działań zmierzających do unowocześnienia informacji naukowej oraz w ogóle poprawy stanu bibliotek teologicznych, które stanowią bazę do wszelkich badań naukowych. Brak centralnej koordynacji tych prac, organizacji finansowania i brak poparcia przez autorytety naukowe

powoduje, że te nasze oddolne inicjatywy nie mogą przynieść wystarczających efektów”.

Ks. Jerzy Witczak przedstawił dzieje multiwyszukiwarki FIDKAR oraz jej problemy, do których należą: nadmiar informacji w wynikach wyszukiwania, niepełna informacja, brak aktualizacji baz, nieprawidłowe opisy bibliograficzne, nieużywanie haseł wzorcowych, brak wykwalifikowanej kadry. Wspomniano kryzys z roku 2009, kiedy to nastąpiło wycofanie się z federacji ks. Krzysztofa Goneta, likwidacja Biura ds. Rozwoju i Komputeryzacji, w związku z tym przeniesienie serwera FIDES do Wrocławia (Papieski Wydział Teologiczny), zmiana administratora centralnych serwisów informacyjnych, udostępnianie CKHW online w postaci spakowanego archiwum. Przewodniczący, mówiąc o przyszłości Federacji FIDES, opowiedział o nowym serwerze Dell R210 II, przejściu na system Koha, który miałby zostać systemem podstawowym, jako że oferuje nowe możliwości wyszukiwania oraz zdalnego wprowadzania i edytowania opisów bibliograficznych przy wykorzystaniu kartotek wzorcowych. Złożył podziękowanie o. Januszowi Kaczmarkowi za stałe prace informatyczne związane z utrzymaniem i aktualizacją kartotek wzorcowych, za instalację EBNT na platformie Koha i przeprowadzenie powiązania haseł z kartotekami wzorcowymi.

Anna Radoszewska (Wydawnictwo Naukowe PWN) przedstawiła prezentację platformy IBUK Libra. Była to jednocześnie zachęta do zakupu określonej liczby tytułów za określoną sumę dla cyfrowych potrzeb czytelnika. Jest to nowoczesne rozwiązanie popularyzacji czytelnictwa za pomocą nowoczesnych narzędzi. Pozwala na różne możliwości pracy z książką wirtualną, pracy „w chmurze”. Przedstawicielka PWN opowiedziała, jakie są zasady umowy, współpracy, zapisu, logowania. IBUK to wspaniała alternatywa dla tradycyjnej formy zakupów, gdyż za mniejsze pieniądze pozwala na korzystanie ze znacznie większej liczby książek.

Po intensywnej i bogatej w treści konferencji nadszedł czas na wyjazd bibliotekarzy do Henrykowa. Tam spożyliśmy kolację, a potem wyruszyliśmy na wycieczkę po klasztorze. Uczestnicy pogłębili swoją wiedzę dotyczącą zabytkowych obiektów sakralnych oraz ich historii dzięki przewodnikowi – ks. dr. Janowi Adamarczukowi.

Opactwo pocysterskie z inicjatywy ks. kard. Henryka Gulbinowicza przeszło w 1990 roku w ręce archidiecezji wrocławskiej. Odtąd Henryków jest miejscem skupienia dla kleryków pierwszego roku, to tutaj, w budynkach poklasztornych, seminarium wrocławskie od 25 września 1990 roku prowadzi *annus propedeuticus*, gdzie mogą oni dokonać wstępnej obserwacji własnej osoby i wyciągnąć pierwsze wnioski co do dalszej formacji duchowej. W 1997 roku w części zabudowań poklasztornych jako wotum 46. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego został otwarty Dom Opieki im. św. Jadwigi Śląskiej. Dom prowadzony jest przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej. W 2000 roku Henryków odwiedził ówczesny prefekt Kongregacji Nauki Wiary, kard. Joseph Ratzinger, późniejszy papież Benedykt XVI. W 2002 roku w części starego klasztoru z inicjatywy ks. kard. H. Gulbinowicza powstało Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. bł. Edmunda Bojanowskiego, kształcące młodzież męską z terenów archidiecezji. W 2002 roku nastąpiło otwarcie Warsztatów Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II dla młodzieży niepełnosprawnej. W 2004 roku ks. abp Marian Gołębiewski, metropolita wrocławski, objął rządy w archidiecezji, otaczając tym samym opieką klasztor *Księżki Henrykowskiej*. W latach 2004-2005 odbyła się impreza promująca klasztor pocysterski *Niech świat się dowie o Henrykowie*, a w latach 2006-2010 – *Klasztor „Księżki Henrykowskiej”* popularyzująca Henryków.

W latach 1268-1273 opat Piotr (trzeci opat klasztoru) stworzył pierwszą część zbioru dokumentów znanego dziś jako *Księga Henrykowska*, na kartach której zapisano pierwsze zdanie w języku polskim: „day ut ia pobrusa, a ti pozivai”, co znaczy: „daj, ja będę mełł, a ty odpocznij”. Słowa te wypowiedział czeski chłop Boguchwał ze wsi Brukalice do swojej żony, Polki. Obecnie *Księga Henrykowska* znajduje się w Muzeum Archidiecezjalnym we Wrocławiu.

Uwieńczeniem ciekawej wycieczki było spotkanie integracyjne przy kawie i ciastku w Sali Purpurowej.

Trzeci dzień walnego zgromadzenia rozpoczął się od Mszy Świętej pod przewodnictwem ks. Jerzego Witczaka. Obrady rozpoczęły się od wyboru władz federacji na kolejną kadencję. Dotychczasowy zarząd pracował w składzie: przewodniczący – ks. Jerzy Witczak (Biblioteka PWT, Wrocław), zastępca przewodniczącego – Bogu-

miła Warząchowska (Biblioteka Teologiczna, Katowice), skarbnik – o. Grzegorz Filipiuk OFMCap (Biblioteka Kapucynów, Zakroczym), sekretarz – ks. Wacław Umiński CM (Biblioteka Księży Misjonarzy, Kraków), członek zarządu – ks. Tomasz Garwoliński (Biblioteka „Hosianum”, Olsztyn). W wyniku głosowania wybrano nowy skład zarządu: przewodniczącym pozostał ks. Jerzy Witczak (piąta kadencja), wybrany liczbą trzydziestu dwóch głosów. Zastępcą przewodniczącego pozostała pani Bogumiła Warząchowska (35 głosów), skarbnikiem został ks. Wacław Umiński CM (19 głosów), sekretarzem – ks. Tomasz Garwoliński (31 głosów), a członkiem zarządu – ks. Andrzej Jakóbczak (19 głosów).

Wybrano również Komisję Rewizyjną. W jej skład weszli: pan Edwin Klessa, o. Grzegorz Filipiuk OFMCap i pani Ewa Poleszak.

Wszystkim wybranym pogratulowano.

W ramach wolnych wniosków ks. Tomasz Garwoliński omówił propozycję sposobu na plakat promujący FIDES (roll-up) oraz wspomniał o sukcesie wystawy fotografii zabytkowych ekslibrisów w Olsztynie. Pan Arkadiusz Grzelka zarekomendował się jako specjalista w zakresie fotografii, digitalizacji i konserwacji, promując jednocześnie bibliotekę parafialną Warszawa-Bemowo.

Na zakończenie XIX Walnego Zgromadzenia Federacji FIDES uczestnicy udali się z wizytą do Muzeum Archidiecezjalnego, gdzie mogli obejrzyć obraz *Madonna pod jodłami* Lucasa Cranacha Starszego. Dzieło to znajduje się w specjalnie wyodrębnionej sali, pod ścisłą ochroną, gdyż stanowi cenny skarb archidiecezji, który podczas zawiłych dziejów przeszedł trudną drogę powrotną do domu. Wiosną tego roku na prośbę duchownych z Wrocławia urzędnicy polskiego MSZ zaczęli rozmowy z dyplomatami Szwajcarii. Udało im się przekonać ich do zwrotu jednego z najcenniejszych obrazów, jaki kiedykolwiek znajdował się w polskich zbiorach, i jednego z najcenniejszych dóbr kultury zaginionych w czasie II wojny światowej. Dzieło w wyjątkowy sposób oddaje piękno Matki Bożej i Dzieciątka. Na potrzeby wystawy wyremontowano część muzeum. Zwiedzający mieli okazję podziwiać również inne dzieła sztuki, wsłuchując się w opowieści dyrektora – ks. prof. dr. hab. Józefa Patera.

Podczas obiadu ks. Jerzy Witczak podziękował wszystkim za przybycie do Wrocławia oraz za wspólnie spędzony czas.